

Albert de Quintana, entre la gestió central i la municipal

Dolors Vilamitjana

Des de molt jove, Albert de Quintana actuà com un polític preocupat per les necessitats de Torroella de Montgrí, ja que considerava que tots els governs havien de dedicar atenció preferent a tot el que tendia al desenvolupament de les fonts de la riquesa pública: la producció agrícola i industrial.

Com a diputat intentà introduir en el sòl de Torroella el cultiu del rami, una planta herbàcia perenne o arbustiva d'1 a 1,8 m d'alçada, de fulles amplemment ovades, dentades, tomentoses i blanques pel dessota, i d'inflorescències petites i verdoses. El seu conreu és estès en climes càlids i temperats, principalment a l'Extrem Orient (Xina, Corea, Japó), a Amèrica (Brasil, Cuba, Argentina, Hondures) i a Àfrica, amb l'única finalitat d'obtenir-ne la fibra tèxtil homònima.

Les plantacions de rami podien durar una vintena d'anys. Les tiges, verdes o seques, són decortiquades, a mà o mecànicament, i les tires d'escorça obtingudes són sotmeses a un raspat, manual o mecànic, per separar-ne la part llenyosa: la fibra bruta així obtinguda és sotmesa a banys calents dèbilment alcalins o àcids o a solucions sabonoses per tal que resti neta. Les fibres elementals tenen de 60 a 260 mm de longitud i un diàmetre de 40 a 80 micres. Són blanques, lluent i sedoses, amb un aspecte excel·lent, però poc elàstiques i flexibles. El rami és emprat, sol o barrejat amb lli, llana o seda, per fer tovalles, dril, tapisseria, etc. Se'n fan també cordes i cordills molt resistents a la humitat (per als ormeigs de pesca) i estopades per a hèlixs marines.

No és gens estrany que el Ministeri de Foment nomenés Quintana president de la Societat de Foment del Rami, tenint en compte els beneficis que podia proporcionar a l'agricultura espanyola el conreu d'aquesta planta, i que concedís auxili a l'exposició de productes en fibra i teixits que s'havia d'inaugurar a Torroella de Montgrí el dia 25 d'agost de 1883. Així, la Direcció General d'Agricultura, Indústria i Comerç disposà, en concepte de subvenció per a l'esmentada exposició, el lliurament a Albert de Quintana de mil dues-centes cinquanta pessetes, amb càrrec al pressupost vigent. Aquesta subvenció fou atorgada a Madrid el dia 11 d'agost de 1883.

En l'Exposició Universal de 1867 la Diputació de Girona el nomena comissionat, atesos els seus coneixements i les seves circumstàncies particulars. En les observacions que feia sobre l'estat de l'agricultura mundial i sobre les nacions capdavanteres –Anglaterra, França, Bèlgica– es mostrava partidari de la mecanització, de l'anàlisi de terres i aigües i de la rotació dels conreus per a l'aprofitament òptim dels adobs orgànics, i considerava fonamentals l'abaratiment dels costos de producció i un estricte control pressupostari i comptable de les explotacions.

Amb aquestes idees s'avançava al seu temps d'una manera considerable, sobretot comparat amb les pràctiques comunes de l'agricultura espanyola. Conscient que tan poc aprofita la teoria sense la pràctica com la pràctica sense la teoria, harmonitzà ambdues coses i implicà tots els seus coneixements a les seves explotacions agrícoles. En tenim constància pels articles del Dr. Luis Justo Villanueva,⁽¹⁾ professor de l'Escola Industrial de Barcelona, que descriu com a exemplars i com una demostració de com la pràctica confirma les lleis de la teoria les finques següents, situades en el terme municipal de Torroella de Montgrí:

La Florida. Es coneixia vulgarment per Horta d'en Quintana. Més tard, Albert de Quintana i Combis la batejà amb el nom de Huerta Pompeia, en record de la seva primera esposa, morta a la flor de la joventut. Hi començà les millores aixecant un doble plànol –pràctica avançadíssima en el seu temps–, firmat per un enginyer industrial i valorat en 10.000 rals de 1868, que representa la finca tal com estava i tal com es preveia que estaria una vegada acabades les reformes i millores. Hi estaven estudiats a consciència, a més, els accessos, l'emplaçament de la construcció de camins interiors i la xarxa de regadiu i tanques de xiprers per defensar-se de la tramuntana. L'edificació comprenia l'habitatge, quadres per a ramat de cria i de llaura, corts de porcs i pati per a ramat menor. Quintana donava molta importància als femers i les condicions per a la femta i els detritus que havien de servir com a adob natural en la mateixa finca. L'explotació s'estenia d'una banda per un bosc de

margenal de plàtans, vora el Ter, per contenir les inundacions, amb utilització de la fullaraca per als animals i aprofitament de la fusta; aquesta plantació obtingué medalla de 1a classe a les exposicions agrícoles de Girona de 1853 i 1854. El conreu primordial era l'arbre fruïter, ja que la finca n'admetia una gran varietat, per les característiques del terreny i el clima. En aquell moment, a causa de les condicions de llaura i del mercat, no s'aconsellaven grans plantacions d'un sol conreu, com avui, sinó la multiplicitat, barreja i varietat. S'hi plantaren perers, pomers, pruners, cirerers, albercoquers, nesprers, tarongers, llimoners i altres en menor quantitat, amb diferents varietats de cada fruïter per tal d'estudiar les que millor s'hi aclimataven. Actualment aquesta finca se segueix dedicant a la fruita.

El Masnou. Finca d'unes 500 vessanes (110 hectàrees, aproximadament) entre els rius Ter i Daró. És coneguda per Pineda del Mas Nou. Ha estat talada fa poc per muntar-hi un camp de golf. Finca de terra salanca, susceptible a les inundacions incontrolades, perquè el Daró hi havia perdut la seva llera i amenaçava de desaparèixer per la invasió de les dunes procedents de la llera del riu Ter. Era una finca de producció insignificant. S'hi iniciaren les millores obrint llera nova per al Daró (rec de molí de Pals), i s'hi feren feines hidràuliques i d'anivellament i conducció d'aigües, de manera que les aigües inundessin de manera controlada els camps. En retirar-se les aigües, els camps van quedar secs, més pobres en sal i abundants en llot, ric en matèries orgàniques. Les sorres s'airejaren aprofitant la tramuntana, a fi de corregir a voluntat la direcció del moviment de les dunes. Un cop controlades, es fixaren plantant-hi borró, herba d'arrels molt espesses, i posteriorment pins, per aprofitar les seves fulles com a matèria vegetal, base dels fems per a l'altra finca.

La Vinya Fundaroles. Finca d'unes 12 vessanes (2,5 hectàrees, aproximadament), situada gairebé tocant a la font dels Capellans, creuada posteriorment, en la seva part nord, per l'actual carretera de Torroella a l'Estartit. Terreny molt assolellat i amb una lleugera inclinació cap a migdia, on Albert de Quintana i Combis plantà 21 varietats de ceps, amb predomini del picapoll vermell i del gra gros, a més de garnatxa, roseta i monestrell, 14 exemplars dels quals foren exposats a l'Exposició de Raïms celebrada per l'Institut Agrícola Català de Sant Isidre el setembre de 1871. En aquesta exposició Quintana obtingué mencions honorífiques, sobretot pels seus moscats. El vi ranci de Can Quintana era apreciat com a reconstituent. En una collita especialment favorable obtingué un 16,5 de volum d'alcohol, riquesa extraordinària al Baix Empordà. La tina de roure amb capacitat per a més de 80 semals (uns 2.500 litres) per a la primera ebullició del most es conserva encara en la seva casa pairal, avui Centre Cultural de la Mediterrània.

Castell, castell que guaites la plana empordanesa,
jo vull cremar ta fàbrica, padró de ta grandesa;
enmig tes flamarades jo vull també cremar...
les cendres escampades pels aires, per la mar,
lliures per sempre més durà la tramuntana.
Que el Déu del cel m'escolti, oh! raça catalana,
poble, si no et despertes, oh! poble renegat,
eternament la tomba guardarà ta llibertat!

ALBERT DE QUINTANA I COMBIS

Fragment del poema «Al Castell del Montgrí», d'Albert de Quintana i Combis, publicat a la *Revue des Langues Romanes*, i, posteriorment, a *Emporium*, núm. 4, el 15 d'abril de 1905.

Un cervell pràctic com el de Quintana obtingué diversos reconeixements. Així, la Junta de Propietarios Ribereños del Daró, celebrada a Torroella de Montgrí el dia 19 de novembre de 1861, el nomenà «Vocal de la Comisión para la ejecución de las obras de rectificación del cauce de aquel Río».

El comitè progressista del partit de la Bisbal, el 21 de juliol de 1865, li donà suport per al càrrec de diputat a Corts constituents. El comitè monàrquic liberal del districte de Torroella de Montgrí determinà el 27 de febrer de 1870 ratificar-lo com a candidat indiscutible a properes eleccions a Corts, tenint en compte els seus antecedents polítics, la seva representació social, els serveis que en nombroses ocasions havia prestat a la pàtria i, sobretot, el seu gran amor a la comarca, i al seu progrés. El 6 de gener de 1876 Albert de Quintana era el candidat de Torroella de Montgrí. La tercera vegada no fou tan fàcil: el marquès de la Torre li notificà per carta –escrita a Figueres el 12 de febrer de 1883– que el senyor comte de Foixà, passat a l'esquerra, es presentava com a candidat per Torroella.

Els delegats de totes les seccions de què es componia el districte de Torroella de Montgrí, que es reuniren a la casa de Quintana el 25 de febrer de 1883, després de l'escrutini general, foren testimonis de la seva reelecció «por la casi totalidad de los electores del distrito» i el felicitaren; entre ells hi havia Ildefons Mercader, que poc després l'advertí, en una epístola de 7 d'abril, sobre la instal·lació d'un comitè canovista a Girona.

El pitjor contrincant polític d'Albert de Quintana i Combis fou la pervivència del feudalisme a Torroella de Montgrí, representada en la persona de Robert Robert i Surís,⁽²⁾ sobre el qual es publicà un opuscle el 1902 que s'esgotà ràpidament:

«¿Pero cómo germinó en el privilegiado cerebro del donante, y en su corazón lleno de amor para con su querida villa de Montgrí, la idea grandiosa de perdonar á sus vecinos los laudemios y como es natural el derecho de perna y demás derivados que tan espléndidamente ha renunciado?

»Los propios vasallos del Sr. Conde y Marqués buscados por el Sr. Puig y Mediñá, actual procurador ó administrador de los bienes del Sr. feudal como si dijéramos ordenado por el mismo Robert y Surís concesionario, fue de puerta en puerta buscando firmas para que suscribieran el adjunto incienso y en una población de 4.000 habitantes, obtuvo las que nos lo aclaran en el siguiente documento que publicamos íntegro, para que con su lectura suelen la risa franca y alegre, las personas más graves y se diviertan con esa cómica reminiscencia feudal, digna del vaudeville, las futuras generaciones.»

Ens podem imaginar com devia ser la relació entre Robert i Surís i Albert de Quintana?

Robert i Surís (Barcelona, 1851 – Torroella de Montgrí, 1929), financer i polític, es llicencià en dret el 1871. Vinculat a empreses financeres, presidí la Cambra de Comerç i Navegació de Barcelona i

el Banco Hispano-Colonial. El papa Lleó XIII li concedí el marquesat de Robert (1888), i la reina regent el féu comte de Serra i Sant Iscle (1891). Fou diputat per Torroella de Montgrí (el 1891-92 i entre 1901 i 1907; cessà en guanyar la Solidaritat Catalana) i senador per Girona (1893-98), i vitalici des del 1907, any en què rebé el comtat de Torroella de Montgrí amb Grandesa d'Espanya. Quintana era defensor de la Constitució; Robert i Surís la detestava: «¿Qué utilidad práctica ha reportado nuestra nación con tener poco menos que una Constitución para cada día de la semana?».⁽³⁾

El que no volia, com demostra una carta seva a Quintana del 26 de febrer de 1886, era renyir: «al apercibimiento que en suave forma me dirige V. al final de su grata carta, subordinando condicionalmente nuestras relaciones de amistad particular a las exigencias de la política, he de contestar que, completamente ignoradas por mí las leyes especiales electorales los sentimientos de amistad y más cuando ésta tiene hondas y ya viejas raíces. En el terreno electoral y exclusivamente en él podré considerar á V., si el caso llega, adversario mío, en el particular, sea cual sea el resultado, el cual bien poco ha de preocuparme, siempre será V. para mí un amigo y en tal concepto me hallará siempre dispuesto a servirle y á complacerle con más gusto, si cabe que hasta la fecha».

Els electors de Torroella decidiren. Robert Robert no semblà satisfet dels procediments «innobles» del Govern en les eleccions. La seva confessió del 12 d'abril de 1886 no pot ser més explícita.⁽⁴⁾ Amb tot, l'Ajuntament el nomenà fill adoptiu d'aquesta població. Robert i Surís va escriure: «he creído cumplir sencillamente un sagrado y a la vez gratísimo deber dedicando, desde que fui elegido Diputado, mi preferente interés á la carretera de Palafrugell y á la construcción del puente sobre el Ter á fin de que pudiera ese vecindario ver al fin realizada una aspiración que tanto tiempo venia acariciando. He tenido la fortuna de conseguirlo». La carta, dirigida a Albert de Quintana i Combis el 3 de desembre de 1895, no fa més que corroborar el paper de cacic que, segons el poble de Torroella, tan bé li anava.

Les eleccions de Torroella se celebraren el dia 8 d'abril de 1888. Es presentaren força complicades, sobretot per la mort d'Ildefons Mercader. El governador, el seu gendre, el seu cosí Albert, el secretari de Torroella, Planas, i Valentín Candal es portaren admirablement. Vilardell, representant de Fernando Puig, treballà desesperadament a favor de Robert. Federals i reformistes, al costat del conservador. Alberto Camps, passejant pel districte amb aires de conqueridor. El comte de Foixà, allunyat de la política activa. El 18 de març de 1888 Robert retirà la seva candidatura.

Hi ha altres aspectes en què podem veure reminiscències de feudalisme a la Torroella d'aquella època: així, quan Quintana va voler regar les seves finques es va haver de sotmetre a les condicions sota les quals Josep Oriol de Sentmenat es comprometia a facilitar aigua per regar les finques esmentades. Per consegüent,

Joan Marquès i Mauri, de Verges, en representació del marquès de Sentmenat, i Albert de Quintana convingueren el següent:

«1ª...El Excmo. Sr. marquès de Sentmenat concede al Sr. de Quintana la cantidad de agua necesaria al riego de sus tierras, debiendo satisfacer á razón de diez y seis reales por vesana de tierra que riegue.

»2ª [...] Los terrenos deberán estar nivelados y en perfecta aptitud para regar.

»3ª [...] Deberá tomar el agua en una de las paredes de la acequia general por medio de una compuerta construida á expensas del Sr. de Quintana.

»4ª [...] deberá dicho Sr. de Quintana cuidar de la distribución del agua á sus arrendatarios, á cuyo fin tomará el agua según sean sus necesidades.

»5ª [...] Será a cargo del Sr. Quintana pagar á proporción de las tierras que regare la parte correspondiente de las contribuciones que se impongan al Excmo Sr. marquès por razón de la cesión de dicha agua.

»6ª [...] Si por alguna causa fortuita se inutilizara la represa de Colomé, sus acequias ó molinos de modo que fuese imposible la circulación del agua suficiente para alimentar el regadío, el Sr. marquès no será responsable de los perjuicios que resulten por la falta del agua; pero si su inmediata recomposición durase mas de un mes entonces se rebajará proporcionalmente del precio del arriendo el tiempo que el Sr. irrigante esté sin poder regar.

»7ª y último. En caso de discordias, deberá procederse al nombramiento de árbitros, uno por parte, y en caso de no avenencias, nombrarán estos un tercero que dirima la cuestión.»(5)

L'agricultura catalana de l'època presenta un caràcter dual ben marcat: al costat d'una agricultura molt comercialitzada, que s'especialitzava en conreus d'alt rendiment com el de la vinya, hi coexistia una altra agricultura essencialment de cereals, desconectada gairebé dels circuits comercials i amb un elevat grau d'endarreriment. La localització de l'àrea més dinàmica coincidia amb les comarques litorals i prelitorals, on les relacions capitalistes dominaven clarament i el caire empresarial de l'explotació agrícola estava plenament establert. La seva dependència de les fluctuacions del mercat feia que productes com el vi presentessin moments extraordinaris d'expansió –coincidint amb la plaga de la fil·loxera a França– seguits de depressions molt profundes que deixaven en la ruïna bona part dels productors. A la Catalunya de l'interior l'endarreriment de les tècniques i de les rotacions mantenia una agricultura poc productiva, amb escassa capacitat de compra i dominada per les rutines tradicionals.

Quintana, molt abans de la fi de segle, i quan encara no havia arribat la fil·loxera, que liquidà bona part de l'expansió vinícola precedent, protagonitzà una transformació qualitativa de l'agricultura catalana –i espanyola– a través de la seva pròpia pràctica personal i millo-

Escut d'armes de la família Quintana: quadrilong i partit. Al primer quarter hi figuren les armes Quintana i, a la part esquerra, l'armoria dels Axada, per l'enllaç amb un descendent de Rafel Axada, el capità de la galera reial de Carles I d'Espanya. El blasó Quintana està quarterat en sautor, amb figures d'or sobre camper de gules. Al cap, una bomba d'artilleria; als costats, dos feixos de torxes enceses, i un número quatre a baix. Axada porta esmalts de plata sobre atzur. Al cap, una flor de lis; al cor, un estel de vuit puntes, i a la base, la mar. Al timbre hi figura un elm de cavaller, de biaix i dextret, amb visera alçada deixant veure cinc reixetes. Per cimera duu plomes de gules i atzur que acaben en llambrequins dels mateixos colors. A la punta, l'escut porta una creu trevolada, que manca en algunes versions.

res en el regadiu, especialització en nous conreus, millora en la mecanització, en els adobs, la rotació dels conreus... que mostren un procés de modernització i de diversificació que van fer que, al principi del segle XX, el valor anual de la producció agrícola catalana representés encara més de la meitat del valor conjunt de la producció industrial.

Quintana, coneixedor de la necessitat absoluta que la gent de l'Empordà tenia del regadiu, promogué la fundació de la societat anònima Canal del Alto Ampurdán, que va ser acollida amb molt d'entusiasme: «porque todos ven en ella la seguridad de llevarse á cabo una obra de suma utilidad, y por la confianza que les inspira el no tratarse de una especulación como generalmente suele acontecer en casos análogos, aun cuando solo sea un individuo el que pretenda el privilegio de la construcción».(6) El 22 de desembre de 1882 la societat disposava de 2.000 accions subscrites per persones procedents de totes les classes socials.

Les gestions de Quintana per al poble de Torroella començaren molt abans que fos diputat pel seu districte. Així, en una carta de l'enginyer de Camins, Canals i Ports de la província de Girona, del 23

de setembre de 1879, es constata que, a instàncies de Quintana, havien començat els estudis per al traçat de la carretera de Sant Jordi a l'Estartit, estudis que el mateix Quintana accelerava per tal que arribessin com més aviat millor a Madrid i poder materialitzar-los. El 18 de juny de 1883 els projectes van marxar cap a Madrid. El setembre de 1884, el director general d'Obres Públiques manifestà a Quintana que s'havia enviat a *La Gaceta* l'anunci de subhasta de carretera de l'Estartit a Sant Jordi Desvalls (primer tram), per un pressupost de 159.228,02 pessetes. Més endavant es féu la subhasta de la secció 3a de la carretera, i Quintana accelerà l'expedient sobre la llera del riu Daró. El 19 de desembre de 1884 Quintana volia treure a subhasta, al més aviat possible, el segon tram de la carretera, com a representant del districte. El 22 d'abril de 1885, el marquès d'Aguilar li comunicà l'anunci de subhasta del segon tram. El 30 de juny de 1886 el ministre de Foment va escriure a Quintana per dir-li que el tercer tram encara no s'havia inclòs en el paquet de subhastes, però que miraria d'accelerar la seva inclusió en el proper estat de subhastes. El 29 de desembre de 1886 s'acordà la subhasta del tercer tram. El 5 de novembre de 1888, el director general d'Obres Públiques féu saber a Quintana que els estudis del quart tram de la carretera de Sant Jordi a Medinyà no estaven inclosos en el pressupost 1888-89, com tampoc ho estaven els de la carretera de la Creu d'Albons a Palafrugell per Torroella. Els enginyers els havien de proposar i havien de ser aprovats per la Junta Consultiva de Camins, Canals i Ports. El que és curiós és que Quintana no deixà de preocupar-se per Torroella i la província de Girona fins i tot mentre era intendent general a Cuba, càrrec que ja li donava excés de feina per ell mateix. El 10 d'agost de 1893 s'aprovà definitivament el projecte del tram de carretera de Sant Jordi a Medinyà.

El progrés, per a Quintana, també s'assolia amb la millora de les comunicacions i la mecanització de les empreses. El dia 26 de gener de 1893 la família Quintana i el comte de Serra i Sant Iscle firmaren la disposició següent:

«Torroella

»El Ayuntamiento se formará de común acuerdo entre los amigos de los Sres. Marqués de Robert y Quintana para que en él tengan representación todos los intereses.

»El reparto de consumo se formará con arreglo á ley y las incidencias á que dé lugar se resolverán de comun acuerdo entre los Sres. Marqués de Robert y Quintana.

»El Sr. Quintana hará tramitar y apoyará la resolución favorable de las cuentas municipales de 1884-1885.

»Ullá

»El Ayuntamiento admitirá la dimisión al Alcalde; se apoyará á Casanovas en el arreglo de la normalización de aquel Ayuntamiento y las diferencias que surjan entre los amigos de los Sres. Marqués de Robert y Quintana serán sometidas al arbitraje de éstos, que se comprometan á no apoyar causas ni denuncias

criminales, sino á procurar la resolución favorable de aquellas y el desestimiento de estas.

»Jafre

»Se nombrará secretario á quien designen los Sres. Marqués de Robert y Quintana y como en el pueblo anterior se resolverán amigablemente las diferencias que ocurran y se procurará acabar con odios y rencillas y con las causas criminales que han enjendrado.

»Albons

»Inspirados los Sres. Marqués de Robert y Quintana en el deseo de que acabe la lucha que divide y arruina aquella población, se comprometen a zanjar las diferencias que existen entre sus amigos y para aquellos que contrarian estos propósitos, buscarles una compensación, en pago de sus servicios para facilitar así el resultado que se proponen.

»Foixá

»El Sr. Quintana cuidará de la pronta y favorable resolución de los asuntos pendientes, que afectan á aquel Ayuntamiento y ampararen justicia los intereses todos de los amigos del Sr. Marqués de Robert.

»Cornellá

»Los Sres. Marqués de Robert y Quintana procurarán poner de acuerdo á sus amigos y formar un Ayuntamiento mixto. Mixta será también la junta de consumos, como garantía de imparcialidad.»

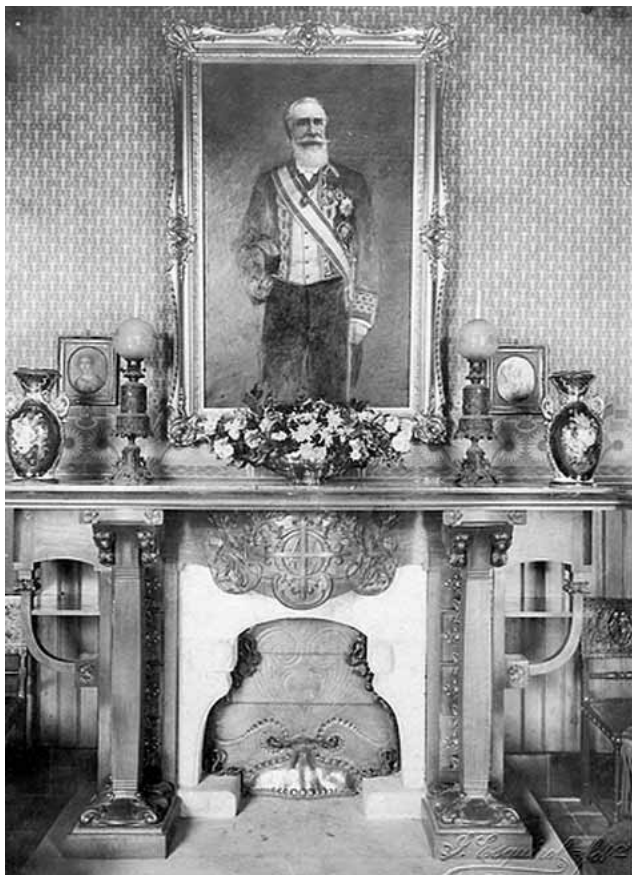
Sempre va creure que la instrucció i la formació eren un instrument de formació i de progrés. Per això, no ens ha d'estranyar que rebés una carta particular del Ministeri de Foment dient-li que s'havia gestionat la formació d'una col·lecció de llibres, que seria la base d'una Biblioteca Popular per a Torroella de Montgrí, projecte que Quintana tant desitjava. Alguns dels seus amics felibres més entranyables havien fet el mateix en els seus pobles o comarques: Víctor Balaguer, Urechia... Per obtenir aquesta col·lecció calia que l'Ajuntament fes una instància i designés la persona autoritzada per recollir-la al Ministeri de Foment.

No tot foren flors i violes per a Albert de Quintana i Combis. El primer d'agost de 1885, Sagasta li va escriure la carta següent:

«Mi querido amigo:

»Siento en el alma las tristes circunstancias por que esa provincia viene atravesando, y comprendo la dolorosa impresión de que V. se manifiesta poseído ante los horribles estragos que ahi, como en casi todas las poblaciones de España, ocasiona la terrible epidemia...»

Quintana, però, no tenia por del còlera. Havia d'ajudar el poble i, per això, el primer que havia de fer era no rendir-se. Es necessitaven facultatius, algun d'experimentat per combatre l'enemic. El 29 de juliol de 1885, Albert de Quintana va escriure al director d'un diari de Girona:

Detall de l'interior de la casa Quintana de Torroella.
La fotografia està datada l'any 1908.

«...vos escrich pera demanar á la prempsa d'eixa capital, sempre valenta, sempre generosa, sempre caritativa, auxili pera aquesta vila.

»Necessitem recursos pera batrer lo terrible enemich. Ni'ls nos tres bastan, ni'ls que'ns ha enviat la Diputació. Si'n tinguéssim prou fariam un esforç gegant y hauriem potser, ab l'ajuda de Deu, victoria...

»Mas observacions me fan creure que l'aygua y'ls mals aliments son causa principal del mal, y tal volta l'excés de treball y mal cuidado.

»Lo mal no es contagiós; si ho fos ja tots forem morts, perquè cada malalt té una dotzena per cuydarlo.

»Jo penso, jo crech que podem trobar lo remey.

»¡Amichs y companys de la premsa! Es un germá que vos demana per la seva terra. Tot ho podeu y si acudiu á mí salvarem aquest hermós recó en L'Ampurdá petit.

»Vostre de cor y ànima, Albert de Quintana.»

El dia 10 de juliol de 1887 se li comunicà la concessió d'una medalla per haver gestionat tan bé l'epidèmia: «S.M. la Reyna por

R.O. de 5 de este mes se ha servido conceder la cruz de beneficencia á la villa de Torroella de Montgrí, por su heroica conducta en la epidemia colérica de 1885». El diari *La Publicidad*, en una carta que publicava el 6 d'agost de 1885, es referia a la tasca d'Albert de Quintana com a representant dels interessos dels habitants de Torroella, i P. Artigas valorava els seus esforços quant a l'aprofitament de l'aigua del Ter i de les fonts. I és que, com afirmà Sagasta en una carta del 20 de març de 1872, Quintana «estaba dispuesto a quemar el último cartucho antes de ceder un palmo de terreno a carlistas y republicanos». De cartutxos en cremà alguns: el 5 de març de 1883 prengué possessió de l'acta de diputat a Corts per Torroella; el dia 11 de juny de 1886 fou novament diputat a Corts; el 26 d'abril de 1894 Sagasta li acceptà la candidatura de senador per Girona. Molta munició gastada quan la situació política era greu.

Els liberals creien que l'entrada de Rivero i Olózaga [José] solucionaria la crisi quan Víctor Balaguer, Sagasta i Quintana portaven quatre legislatures i estaven «gastats». La candidatura del duc de Gènova havia fracassat. Des de 1869 els republicans havien estat tan atrevits que, en l'Ajuntament de Palafrugell, reunit en sessió ordinària, havien entrat a la Sala Capitular per cantar el «Trágala». Als carrers s'insultava, s'amenaçava; s'escandalitzava a tothom. Per això s'anà formant la idea d'una coalició de tots els homes d'ordre per tal de veure si es podia lluitar, en les properes eleccions municipals, tot consumint el nom dels cacics moderats. Calien diputats decidits a sostenir la dinastia de la casa de Savoia, a garantir l'ordre i la llibertat. Però en política és necessari «saber esperar», com deia Sagasta (carta del 5 febrer de 1872 a Quintana).

Dolors Vilamitjana

és llicenciada en filologia catalana.

Notes

1. JUSTO Y VILLANUEVA, L., *Diari de Barcelona*, secció «Revista Agrícola», 17 de setembre de 1867.
—*Revista del Instituto Agrícola Catalán de San Isidro*, article sobre «Explotaciones Rurales del Sr. D. Alberto de Quintana, situadas en la Provincia de Gerona, Distrito municipal de Torroella de Montgrí».
2. Vegeu *Comentarios al Acta de Renuncia de Cobros de Laudemios y Derivados de los mismos, suscrita por D. Roberto Robert y Surís. Segunda edición corregida y aumentada con la negativa regia*. Barcelona, José Cunill Sala, Universidad, 25, 1903.
3. ROBERT Y SURIS, R. *A mis amigos de Torroella de Montgrí*. Barcelona, 24 de febrer de 1886.
4. ROBERT Y SURIS, R. *A mis electores del Distrito de Torroella de Montgrí*, 12 d'abril de 1886, Girona, Imp. Nugué.
5. Torroella de Montgrí, 9 de maig de 1862. Vegeu, a més, la quantitat de pessetes que Quintana pagava per regar les diferents finques i els rebuts firmats per l'apoderat de Josep Oriol de Sentmenat.
6. Figueres, 4 de gener de 1883.